

TRABAJO DE FINAL DE GRADO EN TRADUCCIÓN E INTERPRETACIÓN

TREBALL DE FINAL DE GRAU EN TRADUCCIÓ I INTERPRETACIÓ

Departament de Traducció i Comunicació

TÍTULO / TÍTOL

Blaue Frau, d'Antje Rávik Strubel:
Contextualització, traducció i comentari de problemes

Autora: Sonia Soler Caballero

Tutora: Heike van Lawick Brozio

Fecha de lectura / Data de lectura: Maig de 2022

Resumen / Resum:

Aquest treball consisteix en la contextualització, traducció i anàlisi traductològica d'un fragment de la novel·la *Blaue Frau*, de l'autora Antje Rávik Strubel, guardonada amb el Premi Alemany del Llibre l'any 2021. Amb aquesta novel·la, l'autora narra la història d'Adina, una adolescent víctima i invisibilitzada per una agressió sexual. Segons el jurat del Premi Alemany del Llibre, els motius foren "la força existencial i precisió poètica amb què l'autora narra l'obra".

L'objectiu d'aquest treball ha estat mostrar els passos necessaris que cal seguir a l'hora de fer la traducció d'un text literari i la seua anàlisi traductològica. Un segon objectiu n'era promoure la literatura alemanya dins de la cultura catalana.

Després de la tasca de contextualització de l'autora, la novel·la i el premi, s'ha formulat un encàrrec de traducció fictici, basat en les preguntes que Christiane Nord considera necessàries per a realitzar-lo, seguit de la traducció al català del fragment en qüestió, que correspon als cinc primers fulls del llibre.

Quant a l'anàlisi traductològica del fragment traduït, els problemes de traducció s'han classificat, seguint l'estructura de Christiane Nord, en problemes pragmàtics, culturals i lingüístics, i per a cadascun d'aquests s'han explicat les solucions i justificacions corresponents. S'han emprat, en la majoria de casos, les tècniques de traducció estudiades durant el grau. El resultat de l'anàlisi ha estat que els problemes de traducció que més dificultat han suposat han sigut els referents culturals, propis de la cultura de partida de la novel·la, i la creació de paraules compostes noves per part de l'autora, que com són de nova creació no tenen entrada als diccionaris de llengua alemanya, la qual cosa dificulta la traducció al català.

Palabras clave / Paraules clau: (6)

Antje Rávik Strubel, *Blaue Frau*, Premi Alemany del Llibre, traducció, anàlisi, problemes.

Les normes d'estil que s'han fet servir en aquest treball són les de l'estil bibliogràfic Chicago.

Índex

1. Introducció	4
2. Contextualització i anàlisi del text en llengua original	6
2.1. Premi Alemany del Llibre.....	6
2.2. L'autora.....	6
2.3. L'estil de l'obra.....	7
3. Encàrrec de traducció	9
Traducció d'un fragment de la novel·la <i>Blaue Frau</i>	11
4. Anàlisi traductològica	15
4.1. Problemes pragmàtics: ús de la ironia i la crítica.....	15
4.2. Problemes culturals.....	17
4.2.1. Referents culturals	17
4.2.2. Convencions tipogràfiques	18
4.3. Problemes lingüístics	20
4.3.1. Problemes lèxics	20
4.3.2. Problemes sintàctics	22
4.3.3. Problemes d'estil: les repeticions	24
5. Conclusions	25
Bibliografia	26
Annexos.....	28
Text base.....	28
Taula inicial amb els problemes traductològics.....	32

1. Introducció

En el Grau en Traducció i Interpretació de la Universitat Jaume I hi ha diverses tipologies de Treballs de Final de Grau, entre les quals es pot triar. Una d'aquestes, en concret la que s'ha decidit fer, és la de dur a terme una traducció comentada, és a dir, la traducció d'un text més o menys extens, amb la consegüent anàlisi traductològica dels problemes que hi ha presentat. Hi ha qui realitza, a més, una anàlisi pretranslativa abans d'iniciar la tasca de traducció, però en aquest fragment en concret s'ha decidit fer l'anàlisi únicament després d'haver tractat a fons el text original, ja que és quan realment s'hi detecten els problemes.

Encara que durant el quart curs del grau he cursat l'itinerari de Traducció Audiovisual, vaig decidir que volia que la meua traducció fora d'un text literari, perquè és l'altra modalitat de traducció que m'apassiona, i també que la llengua meta fora en qualsevol cas el català. En un principi no tenia al cap traduir un text en alemany, però en triar la meua tutora i pensar més detingudament el tema de la traducció, vaig decidir que potser aprendria i aprofitaria molt més la traducció d'un text en alemany que d'un altre en anglès, que és el que he fet més habitualment durant el grau. Tot i que també he realitzat aquesta combinació lingüística tant en tercer com en quart curs de carrera en les assignatures Traducció Alemany–Català I i II, em va semblar molt més útil i beneficiós pel que fa al futur endinsar-me encara més en la llengua alemanya. Quant a la llengua meta, d'altra banda, sempre he tingut clar que el meu Treball de Final de Grau l'havia de fer en català, ja que és la meua llengua materna, amb la qual parlo, escric i penso. A més, i com consta en l'encàrrec de traducció formulat al treball, el meu objectiu és promoure encara més la llengua catalana en la literatura, i també en els mitjans de comunicació.

Una vegada decidida la combinació lingüística de la traducció, vaig haver de buscar un text per a traduir. Gràcies a la meua tutora Heike van Lawick, vaig descobrir la novel·la *Blaue Frau*, de l'autora Antje Rávik Strubel, guanyadora del Premi Alemany del Llibre de l'any 2021. Després d'informar-me sobre l'argument i l'autora del llibre, em va semblar tan interessant que vaig decidir que les primeres pàgines de la novel·la serien el fragment que traduiria en el meu Treball de Final de Grau. A més que l'autora és una dona i considere de gran importància promoure la seua literatura, els motius feministes

que es tracten a la novel·la, com l'agressió sexual cap a la protagonista i la manera en què ella aconsegueix fer-li front, em van crear l'interés per aquest text.

En finalitzar la documentació i contextualització de la novel·la, l'autora i el Premi Alemany del Llibre, apartats inclosos al segon capítol del treball, es formula un encàrrec de traducció fictici d'aquest text i es comença a traduir, al tercer capítol. El text compta amb molts sintagmes complexos i vocabulari que ha estat costós de traduir, de vegades a causa de l'ambigüitat sintàctica, i d'altres per la falta d'equivalents en català. Pel que fa a l'anàlisi traductològica, redactada al quart capítol del treball, se segueix l'estructura dels problemes de traducció de Christiane Nord, que Heike van Lawick inclou al seu *Manual de traducció alemany-català*, i aquests es classifiquen en problemes pragmàtics, culturals i lingüístics. També s'inclouen, en cadascun dels apartats d'aquest capítol, les solucions i tècniques de traducció emprades per a cada problema traductològic i les justificacions corresponents. Per últim, al cinqué i últim capítol, s'elaboren una sèrie de conclusions finals que recullen el que s'ha après durant el treball i el creixement que ha suposat la seua realització.

2. Contextualització i anàlisi del text en llengua original

La novel·la *Blaue Frau* («Dona blava»), de l'autora Antje Rávik Strubel i publicada per l'editorial S. Fischer, narra la història d'Adina, una jove que fuig dels seus records d'una violació. Adina va créixer com l'última adolescent del seu poble, a les Riesengebirge («muntanyes gegants») o Krkonoše de l'actual República Txeca. Amb Adina, Antje Rávik Strubel reprén un personatge de la seua primera novel·la *Unter Schnee* («Sota la neu»). Als 20 anys, Adina coneix la fotògrafa Rickie, qui li aconsegueix unes pràctiques en un nou centre cultural que s'està construint en Uckermark, al *land* Brandenburg. Adina, invisibilitzada per una agressió sexual que ningú es pren de debò, queda encallada a Hèlsinki després d'una odissea. A l'hotel on treballa coneix el professor estonià Leonides, diputat de la UE, qui s'enamora d'ella. Mentre ell fa campanya pels drets humans, Adina busca una eixida al seu exili interior (S. Fischer).

2.1. Premi Alemany del Llibre

Blaue Frau ha estat guardonada amb el Premi Alemany del Llibre 2021. Amb aquest premi, la Stiftung Buchkultur und Leseförderung des Börsenvereins des Deutschen Buchhandels (Fundació de la Cultura del Llibre i la Promoció de la Lectura de l'Associació d'Editors i Llibreters Alemanys) premia la novel·la de l'any en llengua alemanya. L'emissora Deutsche Welle fa costat al Premi Alemany del Llibre amb la seua cobertura mediàtica dins i fora del país (Europa Press, 2021). Els motius del jurat per premiar la novel·la *Blaue Frau* foren la força existencial i precisió poètica amb què l'autora narra l'obra (Deutscher Buch Preis, 2021). També apunten que la història d'un apoderament femení es converteix en una reflexió sobre les memòries col·lectives rivalitzants a l'est i l'oest d'Europa i sobre els desequilibris de poder entre els sexes.

2.2. L'autora

Antje Rávik Strubel viu i treballa com a escriptora a Potsdam, ciutat que es troba a la part oriental d'Alemanya i que l'any 1974, quan va nàixer l'autora, formava part de la RDA (República Democràtica Alemanya). Després d'acabar el batxillerat a una ciutat de Brandenburg, Strubel va emigrar a Berlín, on es va formar com a llibretera abans d'estudiar literatura, estudis americans i psicologia a la Universität Potsdam i la New York

University. Durant els estudis, Strubel va conèixer poetes com Inger Christensen (esmentada al començament de *Blaue Frau*), Durs Grünbein i Friederike Mayröcker. Amb la publicació de la seua primera novel·la, *Offene Blende*, l'autora va afegir el nom Rávik (abans Rávic) al seu nom legal, per a designar la seua identitat com a escriptora. Com ella mateixa explica, Rávik és una invenció que designa un espai, marca una forma d'existència i representa una extensió de la identitat en el procés d'escriptura (Antje Rávik Strubel).

També se li obriren noves oportunitats amb la publicació del primer llibre, com ara el treball com a crítica de literatura americana per a la cadena de ràdio Deutschlandfunk, la redacció de columnes per a les revistes *Die Zeit* i *EMMA*, i l'ensenyament de literatura i creació al Departament de Literatura Alemanya de la Universität Leipzig, entre altres coses. Després d'anys d'estades llargues fora, els viatges l'han portat a Suècia. Des que viatjà per primera vegada, ha plasmat el paisatge suec en nombroses novel·les i, al principi, va donar lloc a una altra modalitat d'escriptura: els assajos de viatges publicats en la col·lecció *Gebrauchsanweisungen* (literalment, «manuals d'instrucció» o, potser més proper del que són realment, «guies de viatges») de Piper-Verlag (ibídem).

Antje Rávik Strubel, a banda de publicar novel·les, assajos, guies de viatges, antologies i textos escènics, també ha traduït textos literaris. Per a Antje Rávik Strubel, la literatura està relacionada amb el pensament:

Una bona literatura amb un pensament amoral i salvatge que em desafia i que de sobte em fa conscient d'aquests límits que fonamenten la parla quotidiana, el coneixement quotidià, les experiències quotidianes que passen inadvertides. Quan escric, tracte d'observar molt de prop el meu propi pensament (no el coneixement). Per a després formar frases. I dubtar. I formar frases amb els dubtes. I esperar que les sentències es complisquen. (Antje Rávik Strubel, traducció de Sonia Soler Caballero).

2.3. L'estil de l'obra

L'obra *Blaue Frau* és un text literari que es caracteritza per un estil molt marcat per part de l'autora. En primer lloc, hi destaquen la força i intensitat amb què Strubel narra la història; les oracions són simples, la qual cosa provoca que arriben d'una manera molt directa al públic lector. A més, en moltes ocasions l'autora també fa ús de la crítica i la

ironia, la qual cosa revela, en certa manera, la subjectivitat de l'obra. La intenció de l'autora està present de manera deliberada durant tota la novel·la.

Tots aquests trets característics, entre altres que es comentaran amb més detall en la part analítica, es troben des de la primera pàgina del llibre. Es pot afirmar que l'estil és probablement la marca més distintiva d'aquesta novel·la i el motiu pel qual l'autora ha guanyat el Premi Alemany del Llibre 2021.

3. Encàrrec de traducció

El primer pas del procés translatiu és l'anàlisi de l'encàrrec de traducció. Segons Nord (2012, 166), l'anàlisi pretranslativa ha de combinar-se amb un encàrrec de traducció que definisca l'objectiu translatiu, és a dir, la funció que ha de complir el text meta. Tanmateix, en aquest cas s'ha decidit elaborar sols l'encàrrec de traducció abans de traduir el text, i dur a terme l'anàlisi de la problemàtica específica únicament després d'haver-lo traduït, ja que es considera que gran part dels problemes que aquest fragment comporta no es detecten a simple vista, sinó quan es tracta a fons, és a dir, quan es comença a traduir.

Com també apunta Nord (2012, 170), l'encàrrec es pot formular a partir d'una sèrie de preguntes, de manera que pugui servir de base per a demanar més informació al client (tipus textual, on i quan es publicarà, a qui va dirigit, amb quin objectiu). Els destinataris i la funció comunicativa són dos elements clau en la interpretació de l'encàrrec (Lawick 2009, 17). Amb aquesta informació, resultarà molt més fàcil l'elaboració de la traducció. Per exemple, si un text científic va adreçat a lectors especialitzats en el tema, haurem de tenir molt en compte l'ús d'una terminologia adequada i específica. Per contra, si el mateix text anara dirigit al públic general d'una revista, potser hauríem d'optar per adaptar la terminologia a una de menys específica, ja que un lector comú no especialitzat en el tema podria no entendre el text. Aquest tipus d'informació és aquella que l'encàrrec de traducció ens aporta.

Així doncs, una vegada comentada la importància de tenir un encàrrec de traducció complet i analitzar-lo adequadament, a continuació es formula un encàrrec de traducció fictici que compta amb tots els aspectes necessaris per a poder interpretar correctament el text en llengua original (text base) i traduir-lo a la llengua meta.

Taula 1: Encàrrec de traducció

Títol i autora del TB	<i>Blaue Frau</i> , d'Antje Rávik Strubel
Data i lloc de publicació del TB	Ed. S. Fischer, Frankfurt, 2021
Destinatari del TB	Públic adult de parla alemanya, interessat per la literatura i la novel·la.
Nombre de paraules del TB	1400 paraules.

Client	Edicions Bromera, S.L.
Motiu	L'editorial valenciana Bromera, especialitzada en literatura infantil, juvenil i adulta, ha assignat la traducció de la novel·la <i>Blaue Frau</i> , guanyadora del Premi Alemany del Llibre 2021 a la traductora Sonia Soler, amb l'objectiu d'apropar la literatura alemanya a València i en un intent de promoure més la llengua catalana en el món de la lectura.
Destinatari del TM	Públic adult de parla catalana, interessat per la literatura i la novel·la.
Data de publicació del TM	20 de maig de 2022.
Format	No necessita maquetació específica.

Traducció d'un fragment de la novel·la *Blaue Frau*

CAPÍTOL 1 (*Hèlsinki*)

Cada nit s'escolten els cotxes. El rugit dels cotxes en les calçades de tres carrils i el cruixit de les fulles de la moixera.

Aquests són els sorolls.

S'endinsen per un gran badall de la finestra que està obert. No s'escolta la mar. La mar Bàltica es troba al sud, més enllà dels edificis uniformes de blocs prefabricats —com n'hi havia molts als països de l'est—, en una badia amb vores plenes de senill, que a l'hivern es congela ràpidament.

Els fanals voregen els camins. A la nit, la seua llum pàl·lida cau sobre la vorera i sobre el balcó de l'habitatge menut, que dona al carrer. Les pantalles dels fanals es balancegen amb el vent. El dormitori dona al pati, on hi ha un parc infantil, un cobert per a les bicicletes i la moixera.

Les parets del pis són blanques i estan buides, exceptuant l'espill del corredor. En la cuina, dues postals pengen sobre l'aigüera. En una, uns taxis grocs travessen un carrer angost de Nova York. En l'altra, que és una fotografia en blanc i negre, dues dones estan assegudes en la terrassa d'un café parisenc. Porten barrets de campana dels anys vint del segle passat i faldes elegants.

Aquestes són les imatges.

Els tests en la prestatgeria metàl·lica del balcó estan sense usar. Estan coberts de teranyines. Les aranyes encara hi viuen. És setembre.

Munts de núvols s'amunteguen en l'horitzó, on magatzems i una torre de telecomunicacions gegant delimiten les fileres d'edificis uniformes de blocs prefabricats. La torre de telecomunicacions és l'únic punt d'orientació enmig dels carrers idèntics.

Ningú no sap on està ella.

El rellotge marca dos quarts de tres. L'esfera de plata mostra l'atles mundial. No hi ha secundària, només un avió xicotet rogenc que dona voltes pel món de plata. Cada volta al món dura tan sols un minut i, no obstant això, sembla lenta, gairebé plàcida. Una ombra vola per sota de l'avió, a vegades una mica per davant seu, depenent de com la llum que entra per la finestra la projecte sobre la terra lluent.

Podria estar en qualsevol lloc.

Nina. Sala. Adina

En la cuina hi ha unes quantes olles, un bullidor d'aigua elèctric i una cafetera desgastada. La cafetera xiula quan el vapor ix a pressió per la vàlvula de seguretat. A les tasses de l'armari posa «IKEA» en majúscules. L'habitatge sembla un pis de veritat, sembla que hi viu un ésser humà. Hi ha alguns llibres, canelobres, revistes de cuina i de viatges. En el corredor, hi ha una catifa desgastada. Al penja-robes es veuen uns bastons.

Aquests són els objectes.

Guarda els bastons en l'armari del corredor. Des del bany, se sent el soroll de l'aigua omplint la banyera. Cap soroll procedeix de l'escala. La porta del pis està tancada amb clau. Les manetes de les finestres estan ben caragolades. Només està obert un badall d'una finestra estreta d'hivern. El buit no és prou gran com per a treure-hi el cap. A ella li sembla bé, encara que ara el sol brilla i el pis s'escalfa.

A la cuina, hi ha la botella de plàstic encetada. Ella mesura un tap ple de líquid i l'aboca en el café.

—Només un glop—diu ella, com si hi haguera algú més present.

El rellotge repica suaument imitant el so d'una campana d'església.

—Salut, Sala! Per tu. —Aixecant la tassa, brinda amb si mateixa, mentre es veu reflectida als vidres bruts del finestral que dona al balcó—. Per tu i perquè tot et vaja bé!

El vent es cola pel badall de la finestra. El rellotge marca quasi les tres. Els contorns platejats dels continents no mostren ciutats, ni carreteres, ni serralades, ni rius. Ella guarda l'aiguarent en la nevera. Una botella necessita el seu lloc, si ella mateixa és una estranya en un pis que no és seu. Està en un país que no coneix; en un país del nord on els arbres són diferents i la gent parla una llengua diferent, on l'aigua sap diferent i l'horitzó no té color.

El seu cor fa un batec ràpid, fora de lloc. Es distreu. Pensa en fajos i castanyers, en til·lers i pins, en l'olor de la fusta i de la terra i en com és de tranquil·la i aparentment intemporal la vida d'un arbre, com la de la moixera que es veu des de la finestra de la seua habitació. Pensa en com els batecs accelerats del seu cor es tornen insignificants davant de la majestuositat apàtica d'aquests arbres i de la seua promesa d'eternitat. Eternitat, almenys, mentre que no estiguen en zones de desforestació. Però els arbres en què pensa

creixen indemnes davant d'una casa adossada. Ningú no els talarà, perquè ella n'està alerta.

N'estava alerta.

Això és el passat.

En la seua imaginació, té dret a estar en el passat. Està nevant allí. És hivern i ella encara és una xiqueta. En les nits cristal·lines, la lluna brilla pàl·lida sobre les sendes, i il·lumina els avets i les pícees i les torres dels telecadires que s'alcen sobre els pendents coberts de neu, talats i allisats per màquines trepitjaneu. La casa adossada es troba en una vall poc pronunciada davant d'un horitzó elevat. Està molt lluny d'ací: a 1.500 quilòmetres, a una hora de diferència horària i a vint hores en cotxe de Hèlsinki, en una serralada a la frontera txeco-polonesa. Ella està gitada en l'habitació infantil, a l'àtic. Ha decorat el seu llit amb una garlanda de llums. Quan s'incorpora, pot veure la muntanya Čertova des de la finestra. Només s'ataïlla el cim de la muntanya en el cel nocturn; les seues roques escarpades cobertes de neu.

Quan sa mare puja a l'habitació de l'àtic a desitjar-li una bona nit, tanca les persianes i apaga la garlanda de llums. Quan ja se n'ha anat, Adina torna a obrir les persianes. Vol veure com la llum de la lluna li cau sobre la pell i la transforma. S'alça la camisa de dormir fins a l'abdomen. Les seues cames es veuen primes en la llum pàl·lida, més vulnerables que durant el dia. Es posa una mà en la cuixa, la pot envoltar quasi sencera. Doblega la cama formant un angle; és una cosa lluent, el genoll només és os. S'imagina un xic, un xic que encara no té rostre, ni tan sols cos, només té aquesta mà, que és la d'ella i, per tant, li fa gust quan es passa les gemmes dels dits per la cuixa.

Al poble no hi ha xics. Només estan els bàrmans del *pub* de l'hotel de quatre estrelles, que preparen cubalibres i còctels *Old Fashioned* per als turistes de temporada, i de vegades la conviden a un suc de taronja a compte de la casa. Estan els fills dels turistes, que passen el dia en les pistes damunt de les planxes de neu i no es lleven la vestimenta de plàstic ni per a sopar. Només es trauen les mànigues i la part superior queda penjant dels costats.

—Demà has de matinar—diu sa mare, mentre apaga les llums de la garlanda i les flors artificials d'aquesta s'extingeixen amb un instant de resplendor—. Tens l'entrepà a la carmanyola, dins de la nevera. I menja't les pomes!

Adina veu com la llum de la lluna il·lumina els llençols i la roba que està penjada sobre el respatler de la cadira. Sempre tria la roba per a l'endemà la nit anterior: uns pantalons pelfats i un jersei de llana verd que li ve set bosses. Les mànigues li ballen sobre les monyiques. Quan el porta posat, se sent com una naturalista d'expedició.

La motxilla també està a punt. Al matí, no hi ha temps per a preparar-la. A més, està tot fosc perquè no encén la llum. Ho té tot pensat per a arribar a hora a l'autobús, fins i tot si es renta les dents. L'autobús no s'espera, encara que ella siga l'única passatgera durant els primers quinze minuts. A la nit, quan la carretera angosta i sinuosa que serpenteja des de la vall fins al poble rellisca a causa de la neu, ha de recórrer els últims quilòmetres a peu fins a casa perquè el conductor de l'autobús no posa cadenes a les rodes a posta per a ella.

El poble es troba encaixat entre massissos muntanyencs. Les serralades de Krkonoše formen una frontera natural. Darrere del poble, el bosc creix enmig dels pendents pronunciats. En els últims quilòmetres del camí a casa, Adina va seguint els munts de neu per la vora de la carretera. La carretera no està il·luminada. Però la neu brilla. I els cotxes, que pugen des de la vall fins al poble d'Harrachov, enllumenen amb els fars les copes de les pícees.

Recolza el genoll en el matalàs i es mira les cames. Dues pigues. Una cicatriu en el genoll dret, la resta és blanca i llisa.

Això és el que veu.

La mirada ve del present. No s'havia adonat de la suavitat blanca de les seues cames quan era menuda. Tampoc no li hauria importat. No es mirava així en el llit de la muntanya Čertova. Sa mare apagava la garlanda de llums i Adina s'adormia. Així és, com és creïble. Tota la resta és un afegit.

—Quin teatre —diu en veu alta i pren l'últim glop de la tassa.

El vent es cola pel badall de la finestra. Se sent el soroll de l'aigua omplint la banyera des del bany.

No es pot permetre fer teatre. Quan es ret testimoniatge, s'ha de fer amb precisió.

4. Anàlisi traductològica

Una vegada traduït el fragment, a continuació es realitzarà l'anàlisi dels problemes de traducció que aquest presenta, a més de les decisions i tècniques traductològiques emprades.

S'entén per problemes de traducció les dificultats (lingüístiques, extralingüístiques, etc.) de caràcter objectiu amb què pot trobar-se el traductor o traductora a l'hora de dur a terme la seua tasca (Hurtado Albir, 2001). Nord (2012, 184-186) classifica els problemes de traducció en quatre categories: els problemes pragmàtics de traducció (PPT), que són aquells relacionats amb la funció del text, la intenció de l'autor o autora, les característiques del públic receptor, del context, etc.; els problemes culturals de traducció (PCT), és a dir, qüestions i referències culturals vinculades a la cultura pròpia del text original; els problemes lingüístics de traducció (PLT), que fan referència a les estructures lèxiques, sintàctiques i prosòdiques de les dues llengües existents en el procés de traducció i, per últim, els problemes extraordinaris de traducció (PET), que constitueixen el grup de problemes menys generalitzable dels quatre i entre els quals hi ha les figures estilístiques, jocs de paraules, ús de neologismes, etc.

Partint d'aquestes categories proposades per Nord, Kautz (2000, 119-126) estableix tres grans grups de problemes, que Lawick (2009, 142) adapta i resumeix com: problemes pragmàtics (funció dels textos base i meta), problemes culturals (referències culturals i convencions tipogràfiques) i problemes lingüístics (lèxic, sintaxi i estil). Al treball se seguirà aquesta classificació.

4.1. Problemes pragmàtics: ús de la ironia i la crítica

Encara que Kautz (2000, 119-126) classifica el tractament de la ironia dins de l'apartat de problemes estilístics, en aquest treball s'ha decidit incloure'l com a problema pragmàtic, ja que la intenció de l'autora i l'ús que fa de la ironia per fer crítica juga un paper molt important pel que fa a la funció del text i pot suposar un problema de comprensió per al públic receptor.

Strubel fa ús d'una gran varietat de paraules i expressions fortament marcades per la crítica, de vegades mitjançant l'ús de la ironia, i d'altres de manera implícita. Aquestes

marques intencionades fan evident la posició de l'autora i, com que en gran part són de caràcter cultural, poden implicar un problema de comprensió per al públic lector, que segons l'encàrrec de traducció no és de parla alemanya. Així doncs, aquesta diferència cultural pot comportar un problema pragmàtic, a causa de la falta d'una comunicació eficaç autor-lector. A continuació, s'exposen una sèrie d'exemples en què predominen les connotacions crítiques.

Am Horizont, wo Lagerhallen und ein riesiger Sendemast die Reihen der Plattenbauten begrenzen, türmen sich Wolkenberge auf. Der Sendemast ist der einzige Orientierungspunkt in den identischen Straßen. (Pàg. 9, l. 26-28)

L'autora fa servir el terme *Plattenbauten* per a referir-se als edificis de bloc prefabricats (Duden), que hi ha a les ciutats actuals i més desenvolupades, i que quan es col·loquen formant fileres, sembla que tots els carrers siguin idèntics. Per aquesta raó, s'ha optat traduir *Plattenbauten* per “edificis uniformes de bloc prefabricats” i, a més, s'hi ha afegit un breu incís la primera vegada que apareix el mot al text, que és anterior a aquesta, per facilitar la comprensió del lector: “—com n'hi havia a molts països de l'est—”.

Sie denkt daran, wie mickrig ihr Herzrasen wird vor der gleichgültigen Pracht dieser Bäume und ihrem Ewigkeitsversprechen, ewig jedenfalls, solange sie nicht in Rodungsgebieten stehen. (Pàg. 11, l. 18-21)

Al llibre també es tracta la qüestió de la desforestació (en alemany, *Rodung*) i es fa una crítica, en concret, sobre la manera en què s'ha vist afectat el poble de Sala, un altre nom amb què s'anomena el personatge central del llibre, on s'han talat arbres a les muntanyes per a la creació de pendents, que s'han allisat i cobert de neu per convertir-los en pistes d'esquí. Aquest terme, que apareix juntament amb el substantiu *Gebiet*, s'ha traduït per “zones de desforestació”.

Es gibt die Kinder der Touristen, die den ganzen Tag mit Snowboards auf der Piste sind und ihre Plastikanzüge auch zum Abendessen nicht ausziehen. Sie streifen nur die Ärmel ab, und die Oberteile bleiben auf der Hüfte hängen. (Pàg. 12, l. 25-29)

L'ús de la composició *Plastikanzüge* per a referir-se a la vestimenta d'esquí, que realment en alemany s'anomena *Skianzüge*, és intencionat. L'autora critica, d'una manera irònica, el material de plàstic de la vestimenta que porten aquells qui practiquen esquí. Per tant,

per tal de mantenir la intenció irònica de l'autora, s'ha traduït *Plastikanzüge* com “vestimenta de plàstic”.

Aquests exemples que il·lustren la intenció crítica de l'autora també es podrien classificar com a problemes de tipus cultural, ja que alguns d'ells, com ara *Plattenbauten*, precisen almenys un mínim coneixement de la cultura de partida.

4.2. Problemes culturals

4.2.1. Referents culturals

A banda dels problemes exposats al punt anterior, que com ja s'ha explicat també es poden considerar de tipus cultural, al fragment hi ha una sèrie de referències pròpies de la cultura del text base, o bé alemanya, que han presentat problemes a l'hora de traduir.

A continuació, s'inclouen alguns exemples de referències culturals del text original, la traducció proposada per al text meta i la tècnica de traducció emprada, seguint la classificació d'Hurtado (2001, 269-271) (Hurtado 2001, *apud* Lawick 2009, 100).

Taula 1: Referències culturals

TB	Tècnica de traducció	TM
Plattenbauten (pàg. 9, l. 7)	descripció i amplificació	edificis uniformes de blocs prefabricats —com n'hi havia molts als països de l'est—
Pariser Straßencafé (pàg. 9, l. 19)	amplificació	la terrassa d'un café parisenc
Wasserkocher (pàg. 10, l. 11)	traducció literal i amplificació	bullidor d'aigua elèctric
Schnaps (pàg. 11, l. 7)	equivalent encunyat	aiguardent
Doppelhaus (pàg. 11, l. 22)	equivalent encunyat	casa adosada
tschechisch-polnischen Grenze (pàg. 12, l. 2)	traducció literal	frontera txeco-polonesa
Čertova hora (pàg. 12, l. 5)	traducció literal	muntanya Čertova
Cocktailbar (pàg. 12, l. 23)	generalització	<i>pub</i>

Cuba Libre und <i>Old Fashioned</i> (pàg. 12, l. 24)	traducció literal i amplificació	cubalibres i còctels <i>Old Fashioned</i>
die Gebirgszüge des Krkonoše (pàg. 13, l. 17-18)	traducció literal	les serralades de Krkonoše
Harrachov (pàg. 13, l. 23)	amplificació	el poble d'Harrachov

S'ha requerit documentació en alguns d'aquests termes per a trobar-ne una traducció acurada, ja que no existeixen en la llengua catalana ni són freqüents en aquesta cultura. Un exemple és *Wasserkocher*, que s'ha traduït literalment i s'hi ha afegit el matís «elèctric», perquè el lector o lectora entenga que és un aparell que s'utilitza per a bullir aigua, però que funciona a llum.

L'existència d'alguns termes en txec, com ara *hora* (en català: muntanya), també ha dificultat la traducció.

4.2.2. Convencions tipogràfiques

4.2.2.1. Presentació gràfica de l'estil directe

En la llengua alemanya, en general, el discurs directe es presenta entre cometes en major mesura en els textos literaris. La particularitat de les cometes en aquests casos és que en alemany s'escriuen al contrari que en català: les cometes baixes d'obertura en català («) són les de tancament en alemany, mentre que les de tancament en català (») són les d'obertura en alemany.

El català, en canvi, en contextos narratius emprà el guió llarg per a marcar els diàlegs. Per aquesta raó, es tendeix a substituir les cometes per guions llargs en la traducció. Com es veu en la taula següent, en la traducció s'ha seguit aquesta norma.

Taula 2: Presentació gràfica de l'estil directe

TB	TM
»Nur ein Schluck«, sagt sie, als wäre da jemand. (Pàg. 10, l. 31)	—Només un glop —diu ella, com si hi haguera algú més present.
»Salut, Sala! Auf dich.« Mit erhobener Tasse nickt sie den schmutzigen Scheiben der	—Salut, Sala! Per tu. —Aixecant la tassa, brinda amb si mateixa, mentre es veu

Balkonverglasung zu. »Auf dich und alles Gute!« (Pàg. 11, l. 1-3)	reflectida als vidres bruts del finestral que dona al balcó—. Per tu i perquè tot et vaja bé!
»Du musst morgen früh raus«, sagt ihre Mutter, wenn sie die Lichterkette ausmacht und die künstlichen Blüten mit einem Nachglühen verlöschen. (Pàg. 12, l. 32)	—Demà has de matinar —diu sa mare, mentre apaga les llums de la garlanda i les flors artificials d'aquesta s'extingeixen amb una resplendor.

4.2.2.2. Presentació gràfica dels incisos

Pel que fa al guió llarg d'incís, les regles de l'alemany coincideixen amb els usos en català en el cas dels incisos, amb la diferència que en català no hi ha espai entre el signe i les paraules que acota, contràriament a l'alemany (Lawick 2009, 151-152). En el fragment del text original no s'ha fet cap incís entre guions, però sí en el cas de la traducció al català, per tal d'explicar un dels referents culturals esmentat en el punt 4.2.1.:

Taula 3: *Els incisos*

TB	TM
Sie dringen durch das Fenster herein, das einen Spaltbreit geöffnet ist. Das Meer hört man nicht. Die Ostsee, die im Süden liegt, jenseits der Plattenbauten, in einer Bucht mit verschilften Ufern, die im Winter schnell zufrieren wird. (Pàg. 9, l. 5-8)	S'endinsen per un gran badall de la finestra que està obert. No s'escolta la mar. La mar Bàltica es troba al sud, més enllà dels edificis uniformes de blocs prefabricats —com n'hi havia molts als països de l'est—, en una badia amb vores plenes de senill, que a l'hivern es congela ràpidament.

4.2.2.3. Ús de la cursiva

Com a norma general, els estrangerismes i els llatinismes no adaptats al català o que no figuren en els principals diccionaris s'escriuen en cursiva (Universitat Pompeu i Fabra). Aquesta és la norma que s'ha seguit durant la traducció per als mots estrangers, com ara:

Taula 4: *La cursiva*

TB	TM
Cocktailbar (pàg. 12, l. 23)	<i>pub</i>

Old Fashioned (pàg. 12, l. 24)	còctels <i>Old Fashioned</i>
--------------------------------	------------------------------

Tanmateix, el mot *pub* sí que consta en el Diccionari Normatiu Valencià de l'AVL, però la mateixa entrada està en cursiva, per la qual cosa s'hi ha mantingut.

4.3. Problemes lingüístics

Els problemes lingüístics que ha presentat aquest text s'han classificat en problemes lèxics, sintàctics i estilístics.

4.3.1. Problemes lèxics

4.3.1.1. Terminologia

Al text es parla sovint de geologia i vegetació, en concret de muntanyes, arbres i arbustos, emprant-se així molts mots científics. Encara que aquests termes no requereixen especialització en el camp al qual pertanyen, s'hi ha hagut de dur a terme una mínima documentació i alguns d'ells s'han contrastat amb diversos recursos terminològics, per tal de trobar els equivalents adequats en català. A continuació, es presenten alguns exemples, juntament amb les solucions proposades i els recursos utilitzats.

Taula 5: Terminologia

TB	TM
Vogelbeerbaum (pàg. 9, l. 3)	moixera (enciclopèdia.cat)
Schilf (de: verschilften) (pàg. 9, l. 7-8)	senill (Cercaterm)
Buchen (pàg. 11, l. 14)	fajos (enciclopèdia.cat)
Linden (pàg. 11, l. 15)	til·lers (Cercaterm)
Fichten (pàg. 11, l. 29)	pícees (enciclopèdia.cat)
Hängen (pàg. 11, l. 31)	pendents (enciclopèdia.cat)

4.3.1.2. Composició i creació

Un compost és una paraula formada per diversos elements. Els mots compostos solen ser noms, però també poden ser verbs o adjectius, i els elements que els formen també poden ser paraules de diferents categories gramaticals (Deutsche Welle).

Com explica Lawick (2009, 105), la composició és un dels procediments més productius de què disposa l'alemany per a formar paraules; tant, que n'hi ha moltes que no compten amb entrada als diccionaris. Una paraula composta consta de dues parts o més; normalment, el segon (o l'últim) membre del compost determina el primer (o els anteriors), tant pel que fa als trets gramaticals com als lexicosemàntics.

L'autora del text fa un ús molt abundant de paraules compostes que en creen unes altres de nova creació. Quan es tracta d'un compost no recollit pels diccionaris, és important saber reconèixer les parts que el constitueixen, per poder interpretar-les una per una i, a continuació, buscar la manera més adequada d'expressar-la en català (Lawick 2009, 108). En aquesta traducció, la gran majoria de vegades s'ha fet una traducció literal de la composició en alemany, encara que en molts casos s'ha dut a terme un canvi en les categories gramaticals. Per exemple, una paraula alemanya composta per dos substantius, en què un d'ells fa funció descriptiva, en català s'ha traduït per un substantiu acompanyat d'un adjectiu que el modifica.

A continuació, s'exposen una sèrie d'exemples de composicions trobades al text, classificades segons la seua combinació gramatical, per tal d'observar el canvi de l'alemany al català.

Taula 6: Exemples i tipus de composició

Categories gramaticals	TB	TM
núm. + subst. + sufix	<u>dreispurigen</u> Straßen (pàg. 9, l. 2)	calçades de tres carrils
subst. + adj.	Spaltbreit (pàg. 9, l. 5)	gran badall
prefix + subst.	<u>verschilften</u> Ufern (pàg. 9, l. 7-8)	vores plenes de senill
subst. + subst.	Peitschenlampe (pàg. 9, l. 9)	fanals
	Straßenschlucht (pàg. 9, l. 17-18)	carrer angost
	Espressokanne (pàg. 10, l. 12)	cafetera
	Ewigkeitsversprechen (pàg. 11, l. 20)	promesa d'eternitat
	Brotbüchse (pàg. 12, l. 32-33)	caixa del pa

subst. + verb	Lichteinfall (pàg. 10, l. 8)	llum que entra per la finestra
adj. + subst.	Winterfenster (pàg. 10, l. 24)	finestra d'hivern La paraula <i>Winter</i> és un substantiu, però en aquest cas funciona com a adjectiu per a descriure la finestra.

Com ja s'ha explicat, el mecanisme de traducció emprat en la majoria d'aquests casos és el de la traducció literal de l'alemany al català, sovint amb canvi de categoria gramatical. És el cas, per exemple, de *Straßenschlucht*, en què el substantiu *Schlucht* ha passat a ser un adjectiu en traduir-lo al català com "angost", perquè la seua funció és descriure els carrers. Passa el mateix amb *Winterfenster*, que està composta per dos substantius, però realment la paraula *Winter* fa funció d'adjectiu, ja que descriu la finestra.

No obstant això, en els casos més complexos de composició, ha estat més convenient recórrer a explicacions més extenses, com exposa Lawick (2009, 108). És el cas, per exemple, de *Lichteinfall*, en què s'ha optat per una traducció més descriptiva, perquè s'entenga millor la referència que fa l'autora.

4.3.2. Problemes sintàctics

4.3.2.1. Les estructures sintàctiques

Cal comentar que en aquest text predominen les oracions simples i breus, i els temps verbals en *Präsens*, la qual cosa facilita la tasca de traducció. No destaca l'ús de connectors; la majoria de les oracions s'uneixen per punts i comes. En el cas de les frases més llargues, predominen les oracions juxtaposades i les subordinades de relatiu.

Tanmateix, encara que en gran part dels casos la simplicitat de les oracions breus i rotundes i l'absència de connectors que les enllacen suposen un avantatge per a la traducció, també en comporten problemes. Hi ha vegades en què aquesta simplicitat es converteix en ambigüïtat. És el cas, entre d'altres, de les oracions següents:

Das sind die Geräusche. (Pàg. 9, l. 3)

Sie winkelt das Bein an, ein schimmerndes Ding, das Knie nur ein Knochen. (Pàg. 12, l. 16-17)

Eine Narbe am rechten Knie, der Rest ist glatt weiß. (Pàg. 13, l. 26-27)

So ist es glaubwürdig. (Pàg. 13, l. 33)

En tots els casos, tot i que això supose l'ambigüitat del text en català, s'han conservat l'estil i les estructures sintàctiques que utilitza l'autora. A més, i com s'ha comentat en els punts anteriors, la intenció de l'autora està present durant tot el text, i sembla que aquestes oracions en són una prova; per tant, és primordial mantenir-la.

4.3.2.2. El subjecte en català

La gran majoria de les oracions en alemany, com passa en altres llengües com l'anglès o el francès, han de portar-hi el subjecte explícit. Per contra, la llengua catalana difereix d'aquesta norma. No en totes les oracions del català el subjecte ha d'estar present; també hi ha casos en què aquest s'elideix. En una frase podem trobar el subjecte elidit quan ja sabem quin és pel context o, senzillament, quan no n'hi ha, com passa amb els verbs impersonals (Consorti per a la Normalització Lingüística). Així mateix, si en els casos en què pel context o pel temps verbal ja es coneix quin és el subjecte i igualment s'afegeix explícitament, l'oració potser quede molt redundant.

Des de l'inici del text base en alemany es troben oracions que representen aquest problema de traducció. A continuació, se n'exposen alguns exemples.

Taula 7: La presència del subjecte en català

TB	TM
Niemand weiß, wo <u>sie</u> ist. (Pàg. 10, l. 1)	Ningú no sap on està <u>ella</u> .
<u>Sie</u> könnte überall sein. (Pàg. 10, l. 9)	Podria estar en qualsevol lloc.
<u>Sie</u> stellt die Walkingstöcke in den Schrank im Flur. (Pàg. 10, l. 20)	<u>Ella</u> guarda els bastons en l'armari del corredor.
Niemand wird sie fällen, weil <u>sie</u> aufpasst. (Pàg. 11, l. 22-23)	Ningú no els talarà, perquè <u>ella</u> n'està alerta.
<u>Sie</u> liegt im Kinderzimmer unter dem Dach. (Pàg. 12, l. 3)	Està gitada en l'habitació infantil, a l'àtic.

El mecanisme de traducció que s'ha emprat per tal d'evitar la redundància en català és la conservació del subjecte sempre que era estrictament necessari, com ara al principi del

text per a saber el gènere del personatge i en oracions en què la seua elisió podia suposar ambigüitat segons el context.

4.3.3. Problemes d'estil: les repeticions

En el text base es donen una sèrie de repeticions quant a l'estructura de les oracions, com és el cas d'algunes ja comentades a l'apartat 4.3.2.1 de problemes sintàctics.

Das sind die Bilder. (Pàg. 9, l. 22)

Das sind die Gegenstände. (Pàg. 10, l. 19)

Das ist die Vergangenheit. (Pàg. 11, l. 25)

Das ist der Blick. (Pàg. 13, l. 28)

Aquesta estructura s'ha conservat en tot moment, per tal de mantenir l'estil de l'obra original. Tanmateix, també hi ha el cas de repeticions lèxiques dins d'una mateixa oració, que han donat lloc a dubtes.

Sie ist in einem Land, das sie nicht kennt, in einem Land im Norden, wo die Bäume andere sind und die Menschen eine andere Sprache sprechen, wo das Wasser anders schmeckt und der Horizont keine Farbe hat. (Pàg. 11, l. 9-12)

Finalment, encara que en català no és comú aquest tipus de repetició, s'ha decidit mantenir-la, ja que l'ús dels pronoms *andere* i *anders* també és intencionat per part de l'autora.

5. Conclusions

La realització d'aquest treball ha suposat una experiència molt enriquidora tant en l'àmbit acadèmic com personal.

D'una banda, m'ha permès practicar i millorar molt pel que fa a la meua manera de traduir. Primerament, la contextualització de l'obra i l'autora i la formulació de l'encàrrec de traducció segons Christiane Nord m'han ajudat enormement a establir una visió general del text i així entendre'l molt millor. Tot i això, he de dir que per a mi la traducció d'aquest text ha estat tot un repte. Malgrat que durant les assignatures Traducció Alemany–Català I i II del grau hem hagut de treballar amb textos de diversos nivells de dificultat, personalment mai havia traduït un text d'aquesta llargària i complexitat en llengua alemanya. L'anàlisi traductològica elaborada una vegada traduït el text, conclou que la major part dels problemes que ha presentat el fragment són, especialment, de caràcter cultural i lingüístic. Hi ha un gran nombre de referents culturals que han requerit molta documentació, així com una àmplia varietat de paraules compostes de nova creació per part de l'autora, que no tenen cap entrada als diccionaris de llengua alemanya i, per tant, tampoc un equivalent encunyat en català.

Tanmateix, tot i que la tasca de traducció no ha estat gens fàcil, ha sigut molt interessant i profitosa. He descobert tècniques de traducció que no coneixia. He buscat i trobat solucions traductològiques que abans mai se m'haurien acudit. He après a analitzar un text i tots els seus aspectes ben profundament. He desenvolupat considerablement el meu coneixement i comprensió de la llengua alemanya, una de les raons per la qual vaig escollir la traducció d'un text en alemany per al meu Treball de Final de Grau. He continuat polint la meua redacció en llengua catalana. En poques paraules, he gaudit traduint el fragment de l'obra d'Antje Rávik Strubel i del seu estil tan distintiu, així com de la traducció de l'alemany, una llengua que m'apassiona, al català, la meua llengua materna, i m'agradaria continuar fent-ho en un futur.

Bibliografia

- Antje Rávik Strubel*. 2000. Antje Rávik Strubel. Accés desembre 2021.
<http://www.antjestrubel.de/>
- Centre de Terminologia. TERMCAT. “Senill”, “Til·ler”. Accés gener 2022.
<https://www.termcat.cat/es/cercaterm>
- CPNL (Consorti per a la Normalització Lingüística). “El subjecte”. Accés gener 2022.
<https://www.cpnl.cat/gramatica/44/12-el-subjecte>
- Deutscher Buch Preis. 2021. *Nominiert. Deutscher Buch Preis*. Accés desembre 2021.
<https://www.deutscher-buchpreis.de/nominiert>
- Duden. Wörterbuch. “Plattenbau”, “ver-”. Accés gener 2022. <https://www.duden.de/>
- DW (Deutsche Welle). “Das Kompositum”. Accés març 2022.
<https://learngerman.dw.com/es/formaci%C3%B3n-de-palabras-compuestos/gr-49898989>
- DWDS (Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache). “Doppelhaus”,
“Peitschenlampe”, “Hochglanzmagazin”. Accés gener 2022.
<https://www.dwds.de/>
- Enciclopèdia Catalana. Gran Enciclopèdia Catalana. “Moixera”, “Faig”, “Píceca”,
“Pendent”. Accés gener 2022. <https://www.enciclopedia.cat/>
- Europa Press. 2021. *Antje Rávik Strubel. Premio Alemán del Libro 2021 Blaue Frau*.
europapress.es. Accés desembre 2021.
<https://www.europapress.es/comunicados/internacional-00907/noticia-comunicado-antje-ravik-strubel-gana-premio-aleman-libro-2021-novela-blaue-frau-20211018185451.html>
- Fischer, S. 2021. *Blaue Frau*. S. Fischer Verlage. Accés desembre 2021.
<https://www.fischerverlage.de/buch/antje-ravik-strubel-blaue-frau-9783103971019>

Hurtado Albir, A. 2001. *Traducción y Traductología. Introducción a la Traductología*. Madrid: Cátedra.

Kautz, Ulrich. 2000. *Handbuch Didaktik des Übersetzens und Dolmetschens*. Munic: Iudicium.

Lawick, Heike van. 2009. *Manual de traducció alemany-català*. Col·lecció Biblioteca de Traducció i Interpretació, 14. Vic: Eumo.

Nord, Christiane. 2012. *Texto Base-Texto Meta: Un modelo funcional de análisis pretraslativo*. Castelló de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I.

UPF (Universitat Pompeu Fabra). *Llibre d'estil de la Universitat Pompeu Fabra*. “La cursiva”. Accés gener 2022. <https://www.upf.edu/web/llibre-estil/la-cursiva>

Annexos

Text base

TEIL 1 (Helsinki)

Jede Nacht sind die Autos zu hören. Das Rauschen der Autos auf den dreispurigen Straßen und das Rascheln der Blätter am Vogelbeerbaum.

Das sind die Geräusche.

Sie dringen durch das Fenster herein, das einen Spaltbreit geöffnet ist. Das Meer hört man nicht. Die Ostsee, die im Süden liegt, jenseits der Plattenbauten, in einer Bucht mit verschifften Ufern, die im Winter schnell zufrieren wird.

Peitschenlampen säumen die Wege. Nachts fällt ihr bleiches Licht auf den Bordstein und auf den Balkon der kleinen Wohnung, der zur Straße zeigt. Die metallenen Lampenschirme schwanken im Wind. Das Schlafzimmer zeigt zum Hof, wo es einen Spielplatz gibt, einen Verschlag für die Fahrräder und den Vogelbeerbaum.

Die Wände der Wohnung sind weiß und leer bis auf den Spiegel im Flur. In der Küche hängen zwei Postkarten über der Spüle. Auf der einen Karte fahren gelbe Taxis durch eine Straßenschlucht in New York. Auf der anderen, einer Schwarzweißaufnahme, sitzen zwei Frauen in einem Pariser Straßencafé. Sie tragen Glockenhüte aus den zwanziger Jahren des letzten Jahrhunderts und elegante Röcke.

Das sind die Bilder.

Die Blumentöpfe im Metallregal auf dem Balkon sind unbenutzt. Spinnweben haben sich dort verbreitet. Die Spinnen leben noch. Es ist September.

Am Horizont, wo Lagerhallen und ein riesiger Sendemast die Reihen der Plattenbauten begrenzen, türmen sich Wolkenberge auf. Der Sendemast ist der einzige Orientierungspunkt in den identischen Straßen.

Niemand weiß, wo sie ist.

Die Wanduhr zeigt halb drei. Das silberne Zifferblatt stellt den Weltatlas dar. Einen Sekundenzeiger gibt es nicht, nur ein kleines rotes Flugzeug, das die silberne Welt umrundet. Jede Weltumrundung dauert bloß eine Minute, und doch sieht es langsam, fast gemächlich aus. Ein Schatten fliegt unter dem Flugzeug mit und ist ihm manchmal ein kleines Stück voraus, je nachdem, wie der Lichteinfall ihn auf die glänzende Erde wirft.

Sie könnte überall sein.

Nina. Sala. Adina.

In der Küche gibt es ein paar Töpfe, einen Wasserkocher und eine fleckige Espressokanne. Die Kanne fiept, wenn unter Druck Wasserdampf aus dem Ventil am Kessel tritt. Auf den Tassen im Schrank steht in Großbuchstaben IKEA. Die Wohnung sieht nach einer echten Wohnung aus, nach einem Menschen. Ein paar Bücher sind da, Kerzenständer, Hochglanzmagazine übers Kochen und Reisen. Im Flur liegt ein abgewetzter Läufer. Walkingstöcke stehen an der Garderobe.

Das sind die Gegenstände.

Sie stellt die Walkingstöcke in den Schrank im Flur. Aus dem Bad ist einlaufendes Wasser zu hören. Aus dem Treppenhaus dringt kein Geräusch. Die Wohnungstür ist abgeschlossen. Die Griffe an den Fenstern sind fest verschraubt. Nur ein schmales Winterfenster lässt sich einen Spalt weit öffnen. Der Spalt ist nicht groß genug, um den Kopf hinauszustrecken. Das ist ihr recht, obwohl im Moment die Sonne scheint und die Wohnung sich aufheizt.

In der Küche steht die angebrochene Plastikflasche. Sie misst einen Deckel voll Flüssigkeit ab und gießt den Schwapp in den Kaffee.

»Nur ein Schluck«, sagt sie, als wäre da jemand.

Die Wanduhr schlägt mit dem Klang einer leisen Kirchenglocke.

»Salut, Sala! Auf dich.« Mit erhobener Tasse nickt sie den schmutzigen Scheiben der Balkonverglasung zu. »Auf dich und alles Gute!«

Wind zieht durch den Fensterspalt. Auf der Wanduhr ist es kurz vor drei. Die silbernen Umrisse der Kontinente zeigen keine Städte, keine Straßen, keine Gebirgsfalten und keinen Fluss. Sie stellt den Schnaps in den Kühlschrank. Eine Flasche braucht ihren Platz, wenn sie selbst schon fremd und die Wohnung nicht ihre ist. Sie ist in einem Land, das sie nicht kennt, in einem Land im Norden, wo die Bäume andere sind und die Menschen eine andere Sprache sprechen, wo das Wasser anders schmeckt und der Horizont keine Farbe hat.

Ihr Herz setzt einen schnellen Schlag, wo er nicht hingehört. Sie lenkt sich ab. Sie denkt an Buchen und Kastanien, an Linden und Kiefern, an den Geruch nach Holz und Erde und daran, wie ruhig und scheinbar zeitlos das Leben eines Baumes verläuft, wie das des Vogelbeerbaums vor dem Schlafzimmerfenster. Sie denkt daran, wie mickrig ihr

Herzrasen wird vor der gleichgültigen Pracht dieser Bäume und ihrem Ewigkeitsversprechen, ewig jedenfalls, solange sie nicht in Rodungsgebieten stehen. Aber die Bäume, die sie im Kopf hat, wachsen unversehrt vor einem Doppelhaus. Niemand wird sie fällen, weil sie aufpasst.

Aufgepasst hat.

Das ist die Vergangenheit.

In ihrer Vorstellung hat sie das Recht, in der Vergangenheit zu sein. Es fällt Schnee dort. Es ist Winter und sie noch ein Kind. In kristallklaren Nächten scheint der Mond fahl auf die Wege und beleuchtet die Tannen und Fichten und die Masten der Skilifte, die an den gerodeten und von Pistenraupen gewalzten, schneebedeckten Hängen stehen. Das Doppelhaus befindet sich in einem sanften Tal vor einem hohen Horizont. Es ist weit weg von hier. Es ist 1500 Kilometer, eine Stunde Zeitverschiebung und zwanzig Autostunden von Helsinki entfernt, in einem Gebirge an der tschechisch-polnischen Grenze. Sie liegt im Kinderzimmer unter dem Dach. Ihr Bett hat sie mit einer Lichterkette dekoriert. Wenn sie sich aufrichtet, kann sie vom Fenster aus den Čertova hora sehen. Nur der Gipfel des Berges zeichnet sich vor dem Nachthimmel ab, seine schneebeflogenen schroffen Felsen.

Wenn ihre Mutter zum Gutenachtsagen ins Dachzimmer kommt, lässt sie die Jalousie herunter und schaltet die Lichterkette aus. Sobald sie gegangen ist, macht Adina die Jalousie wieder auf. Sie will sehen, wie das Mondlicht auf ihre Haut fällt und sie verwandelt. Sie zieht das Nachthemd hoch bis zum Bauch. Die Beine sehen im bleichen Licht dünn aus, verletzlicher als am Tag. Sie legt eine Hand auf ihren Oberschenkel, sie kann den Oberschenkel zur Hälfte umfassen. Sie winkelt das Bein an, ein schimmerndes Ding, das Knie nur ein Knochen. Sie stellt sich einen Jungen vor, einen Jungen, der noch kein Gesicht hat, noch nicht einmal einen Körper, er hat nur diese Hand, die ihre ist und sich deshalb gut anfühlt, als sie mit den Fingerspitzen über ihren Oberschenkel streift.

Im Dorf gibt es keine Jungen. Es gibt nur die Barkeeper in der Cocktailbar des Viersternehotels, die den Touristen in der Saison Cubra Libre und Old Fashioned mixen und ihr manchmal einen Orangensaft auf Kosten des Hauses spendieren. Es gibt die Kinder der Touristen, die den ganzen Tag mit Snowboards auf der Piste sind und ihre Plastikanzüge auch zum Abendessen nicht ausziehen. Sie streifen nur die Ärmel ab, und die Oberteile bleiben auf der Hüfte hängen.

»Du musst morgen früh raus«, sagt ihre Mutter, wenn sie die Lichterkette ausmacht und die künstlichen Blüten mit einem Nachglühen verlöschen. »Dein Brot liegt in der Brotbüchse im Kühlschrank. Und dass du mir die Äpfel isst!«

Adina sieht das Mondlicht auf ihrem Bettzeug und auf ihren Anzihsachen, die über der Stuhllehne hängen. Sie sucht die Kleidung für den nächsten Morgen immer schon am Abend vorher heraus, gefütterte Hosen und einen grünen Wollpullover, der ihr zu groß ist. Die Ärmel schlackern über die Handgelenke. Wenn sie ihn trägt, kommt sie sich vor wie ein Naturforscher auf Expedition.

Auch die Schultasche ist fertig gepackt. Morgens ist dafür keine Zeit. Außerdem ist es dunkel, denn sie macht das Licht nicht an. Sie hat sich alles so ausgedacht, dass sie es mit Zähneputzen rechtzeitig zum Bus schafft. Der Bus wartet nicht, obwohl sie in den ersten fünfzehn Minuten die einzige Mitfahrerin ist. Abends, wenn es auf der schmalen, kurvigen Straße, die sich vom Tal ins Dorf hinaufwindet, Glätte gibt, muss sie die letzten Kilometer nach Hause laufen, weil der Busfahrer nicht extra wegen ihr Schneeketten montiert.

Das Dorf klemmt zwischen Bergmassiven. Die Gebirgszüge des Krkonoše bilden seine natürliche Grenze. Hinter dem Dorf steht der Wald an steilen Hängen. Auf den letzten Kilometern des Nachhausewegs hält Adina sich dicht an den Schneewällen am Straßenrand. Die Straße ist unbeleuchtet. Aber der Schnee schimmert. Und die Autos, die aus dem Tal hinauf nach Harrachov fahren, bestrahlen mit ihren Scheinwerfern die Wipfel der Fichten.

Sie drückt ihr Knie auf die Matratze zurück und betrachtet die Beine. Zwei Leberflecken. Eine Narbe am rechten Knie, der Rest ist glatt weiß.

Das ist der Blick.

Der Blick kommt aus der Gegenwart. Die weiße Glätte der Beine wäre ihr als Kind nicht aufgefallen. Das hätte sie nicht gekümmert. In ihrem Bett am Čertova hora gab es solche Blicke nicht. Ihre Mutter machte die Lichterkette aus, und Adina schlief ein. So ist es glaubwürdig. Alles andere ist hinzugefügt.

»Theater«, sagt sie laut und nimmt den letzten Schluck aus der Tasse.

Wind zieht durch den Fensterspalt. Aus dem Bad ist das Einlaufen des Wassers zu hören.

Theater kann sie sich nicht leisten. Wer eine Aussage macht, muss präzise sein.

Taula inicial amb els problemes traductològics

TB	Tipus de problema	TM
Plattenbauten	-referent cultural -problema pragmàtic (intenció de l'autora)	edificis uniformes de blocs prefabricats
Pariser Straßencafé	referent cultural	la terrassa d'un café parisenc
Wasserkocher	referent cultural	bullidor d'aigua elèctric
Schnaps	referent cultural	aiguardent
Doppelhaus	referent cultural	casa adosada
tschechisch-polnischen Grenze	referent cultural	frontera txeco-polonesa
Čertova hora	referent cultural	muntanya Čertova
Cocktailbar	referent cultural	<i>pub</i>
Cuba Libre und <i>Old Fashioned</i>	-referent cultural -problema cultural (cursiva): <i>Old Fashioned</i>	cubalibres i còctels <i>Old Fashioned</i>
Snowboards	referent cultural	planxes de neu
die Gebirgszüge des Krkonoše	referent cultural	les serralades de Krkonoše
Harrachov	referent cultural	el poble d'Harrachov
»Nur ein Schluck«, sagt sie, als wäre da jemand.	problema cultural (estil directe)	—Només un glop —diu ella, com si hi haguera algú més present.
»Salut, Sala! Auf dich.« Mit erhobener Tasse nickt sie den schmutzigen Scheiben der Balkonverglasung zu.	problema cultural (estil directe)	—Salut, Sala! Per tu. — Aixecant la tassa, brinda amb si mateixa, mentre es veu reflectida als vidres bruts del finestral que dona

»Auf dich und alles Gute!«		al balcó—. Per tu i perquè tot et vaja bé!
Vogelbeerbaum	problema lèxic (terminologia)	moixera
Buchen	problema lèxic (terminologia)	fajos
Linden	problema lèxic (terminologia)	til·lers
Fichten	problema lèxic (terminologia)	pícees
Hängen	problema lèxic (terminologia)	pendents
<u>verschilften</u> Ufern	- verschilften: problema lèxic (composició) (prefix + substantiu) -Schilf: problema lèxic (terminologia)	vores plenes de senill
dreispurigen Straßen	problema lèxic (composició): núm. + subst. + sufix	calçades de tres carrils
Spaltbreit	problema lèxic (composició): subst. + adj.	gran badall
Peitschenlampe	problema lèxic (composició): subst. + subst.	fanals
Straßenschlucht	problema lèxic (composició): subst. + subst.	carrer angost
Lichteinfall	problema lèxic (composició): subst. + verb	llum que entra per la finestra
Espressokanne	problema lèxic (composició): subst. + subst.	cafetera
Winterfenster	problema lèxic (composició): adj. + subst.	finestra d'hivern La paraula <i>Winter</i> és un substantiu, però en aquest cas fa funció d'adjectiu, ja que descriu la finestra.
Ewigkeitversprechen	problema lèxic (composició): subst. + subst.	promesa d'eternitat

Rodungsgebieten	problema lèxic (composició): subst. + subst.	zones de desforestació
Plastikanzüge	-problema lèxic (composició): subst. + subst. -problema pragmàtic (intenció de l'autora)	vestimenta de plàstic
Brotbüchse	problema lèxic (composició): subst. + subst.	caixa del pa
»Niemand weiß, wo <u>sie</u> is«	problema sintàctic En alemany, el subjecte és necessari. En català, en canvi, no cal posar-lo i si es fa potser quede un poc redundant.	ningú sap on està ella En aquest cas s'ha mantés el subjecte, ja que és necessari per a definir el gènere de la protagonista. En els casos que no és important, s'ha omés.
»die Bäume <u>andere</u> sind und die Menschen eine <u>andere</u> Sprache sprechen, wo das Wasser <u>anders</u> schmeckt«	problema d'estil (repetició): <i>andere, anders</i>	els arbres són diferents i la gent parla una llengua diferent, on l'aigua sap diferent. Es manté la repetició.
Das sind die Bilder Das ist die Vergangenheit Das ist der Blick	problema d'estil (repeticions)	Aquestes són les imatges Això és el passat Això és el que veu
ein schimmerndes Ding	problema d'estil (ambigüitat)	una cosa lluent